

**Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
al Republicii Moldova**

IMSP Institutul de Medicină Urgentă

**PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ
PRIVIND MODALITATEA DE CREENING ȘI
EVALUARE PRIMARĂ A PACIENȚILOR CRITICI,
CU UN SCOR GCS \leq 5 ÎN SPITALELE RAIONALE
DE CĂTRE CONSULTANȚII AVIASAN.**

CHIȘINĂU 2018

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie, Spitalul Clinic Municipal „Sfânta Treime”, Serviciul republican „AVIASAN”	Procedura operațională nr. 02/53
TITLU: Modalitatea de screening și evaluare primară a pacienților critici, cu un scor GCS≤5 în Spitalele Raionale de către consultanții AVIASAN.	Consultanții serviciului republican „AVIASAN”, specialitățile ATI, neurochirurgie, neurologie Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

1. Lista responsabililor de elaborarea, verificarea și aprobarea ediției sau, după caz, a reviziei în cadrul ediției procedurii operaționale.

Nr. crt.	Elemente privind responsabil/ operațiune	Numele și prenumele	Funcția	Data	Semnătura
	1			2	3
1.1.	Aprobat	Ciocanu Mihail	Director al IMSP IMU		
1.2.	Verificat	Igor Curov	Vicedirector medical interimar	26.12.2018	
1.4.	Verificat	Vovc Liviu	Responsabil de Managementul Calității Serviciilor Medicale	26.12.2018	
1.5.	Elaborat	Adrian Belii Igor Curov Arcadie Baba	Șef Departamentul clinic ATI Șef Departamentul clinic MU Șef serviciul repub. „AVIASAN”	26.12.2018	

1. Situația edițiilor și a reviziilor în cadrul edițiilor procedurii operaționale.

Nr. Crt.	Ediția/revizia în cadrul ediției	Componenta revizuită	Modalitatea reviziei	Data de la care se aplică prevederile ediției sau reviziei ediției
	1			2
2.1.	Ediția 1			
2.2.	Revizia 1			

3. Lista persoanelor la care se difuzează ediția sau, după caz, revizia din cadrul ediției procedurii operaționale.

Nr. Crt.	Scopul difuzării	Exemplar nr.	Compartiment	Funcția	Nume și prenume	Data primirii	Semnătura
	1						2
3.1.	Aplicare	1	Președinții Consiliilor Calității din cadrul tuturor spitalelor	Vicedirectorii medicali			
3.2.	Aplicare	2	Serviciile Managementul Calității serviciilor medicale	Șefii			
3.3.	Aplicare	3	Administrația	Asistenții medicali șefi			

<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova</p> <p>IMSP Institutul de Medicină Urgentă, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie, Spitalul Clinic Municipal „Sfânta Treime”, Serviciul republican „AVIASAN”</p>	<p>Procedura operațională nr. 02/53</p>
<p>TITLU: Modalitatea de screening și evaluare primară a pacienților critici, cu un scor GCS≤5 în Spitalele Raionale de către consultații AVIASAN.</p>	<p>Consultații serviciului republican „AVIASAN”, specialitățile ATI, neurochirurgie, neurologie Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale</p>

Nr. Crt.	1	2	3	4	5	6	7
3.4.	Aplicare	4	Secțiile monitorizare și evaluarea serv. medicale	Şef			
3.5.	Aplicare	5	Farmacie	Diriginții			
3.6.	Aplicare	6	Serviciul republican AVIASAN	Şef	Baba Arcadie		
3.7.	Aplicare	7	Şefii DCMU	Şefii			
3.8.	Aplicare	8	Departamentele ATI	Şefii			
3.9.	Aplicare	9	Şefii secțiilor reanimare	Şefii			
3.10.	Aplicare	10	Şefii secțiilor ATI	Şefii			
3.11.	Aplicare	11	Şefii Serviciilor coordon. de transplant organe	Şefii			
3.12.	Aplicare	12	Şefii Departamentelor Clinice chirurgie	Şefii			
3.13.	Aplicare	13	Şefii secțiilor chirurgie	Şefii			
3.14.	Aplicare	14	Şefii secțiilor urologie	Şefii			
3.15.	Aplicare	15	Şefii secțiilor ginecologie	Şefii			
3.16.	Aplicare	16	Şefii sălilor de operații	Şefii			
3.17.	Aplicare	17	Şefii secțiilor ortopedie și traumatologie	Şefii			
3.18.	Aplicare	18	Şefii secțiilor neurochirurgie	Şefii			
3.19.	Aplicare	19	Şefii secțiilor boli interne	Şefii			
3.20.	Aplicare	20	Şefii secțiilor radioimagnostică	Şefii			
3.21.	Aplicare	21	Şefii Laboratoarelor Clinice Diagnostiche	Şefii			
3.22.	Aplicare	22	Şefii secțiilor diagnostic funcțional	Şefii			

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie, Spitalul Clinic Municipal „Sfânta Treime”, Serviciul republican „AVIASAN”	Procedura operațională nr. 02/53
TITLU: Modalitatea de screening și evaluare primară a pacienților critici, cu un scor GCS≤5 în Spitalele Raionale de către consultații AVIASAN.	Consultații serviciului republican „AVIASAN”, specialitățile ATI, neurochirurgie, neurologie Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

4. Scopul procedurii:

Identificarea pacienților critici eligibili, cu un scor GCS≤5 puncte, internați în Spitalele Raionale, cu centralizarea informației responsabililor din instituțiile de nivel III (IMU, INN, SCM „Sfânta Treime”), în scopul armonizării și coordonării deciziilor referitoare la diagnosticul, asistența medicală și transportarea pacienților respectivi prin intermediul serviciului AVIASAN.

Stabilirea responsabilităților privind identificarea, comunicarea internă și externă a structurilor spitalicești și autorităților implicate în proces.

5. Domeniul de aplicare a prezentei proceduri operaționale:

Prevederile prezentei proceduri se aplică de către tot personalul din cadrul IMSP Spitale republicane, municipale, raionale și departamentale desemnat cu responsabilități în activitățile de prestare a diferitor servicii cetățenilor. Se aplică întru a face cunoscute angajaților și cetățenilor: politica, strategiile, obiectivele și țintele spitalului.

Procedura este destinată spre aplicare și de către:

a) Instituțiile Medicale solicitante:

- Director, Vicedirectorul medical
- Șefii Departamentelor ATI, Șefii secțiilor ATI, neurologie, neurochirurgie
- Responsabilul pe echipele de gardă a spitalului
- Medicul de gardă din secția de ATI, neurologie sau neurochirurgie

b) Instituțiile Medicale de referință:

- Director, Vicedirectorul medical
- Șefi Departamente ATI, șefi secții ATI
- Medicul de gardă ATI, neurologie, neurochirurgie
- Coordonatorul de transplant de nivel I
- Consultantul „AVIASAN”, care a fost solicitat

c) Serviciul AVIASAN:

- Dispeceratul Serviciului republican „ AVIASAN”

d) Agenția de Transplant:

- Coordonatorul de transplant de nivel II

6. Documente de referință:

- SR EN ISO 9001:2008, actualizat în 2015 – Sistem de management al calității. Principii fundamentale și cerințe de bază;
- **SR ISO IWA 1:2009** - Sisteme de management al calității. Linii directoare pentru îmbunătățiri de proces în organizațiile de servicii de sănătate;
- **SR CEN/TS 15224:2007** - Servicii de sănătate. Sisteme de management al calității. Ghid pentru utilizarea standardului EN ISO 9001.

a. Reglementări internaționale:

- Regulamentul UE nr. 1025/2012 al Parlamentului și al Consiliului European din 25 octombrie 2012 privind standardizarea europeană.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie, Spitalul Clinic Municipal „Sfânta Treime”, Serviciul republican „AVIASAN”	Procedura operațională nr. 02/53
TITLU: Modalitatea de screening și evaluare primară a pacienților critici, cu un scor GCS≤5 în Spitalele Raionale de către consultanții AVIASAN.	Consultanții serviciului republican „AVIASAN”, specialitățile ATI, neurochirurgie, neurologie Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

b. Reglementări naționale:

- Legea Parlamentului RM Nr.42-XVI din 06.04.2008 privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane;
- Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.386 din 14.05.2010 „Cu privire la instituirea Agenției de Transplant”;
- Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.1207 din 27.12.2010 „Privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Comisiei independente de avizare pe lângă Ministerul Sănătății și a criteriilor de autorizare pentru desfășurarea activităților de prelevare și transplant”;
- Ordinul Ministerului Sănătății nr.427 din 06.06.2017 „Standardul privind organizarea și desfășurarea activității de prelevare și transplant de organe, țesuturi și celule umane”

c. Reglementări interne:

- Procedura operațională din cadrul IMSP IMU nr. 04/39-40 „Procedura operațională privind comunicarea internă – externă”.

7. Descrierea acțiunilor și responsabilităților părților:

a) Instituția medicală solicitantă

- Medicii-specialiști ai secțiilor ATI, neurologie și neurochirurgie vor anunța șeful secției despre prezența în secție a **Pacientului Critic Eligibil**.
- Șeful secției va confirma conformitatea **Pacientului Critic Eligibil** cu **Criteriile de includere și excludere a cazului** (Anexa 1).
- Șeful secției, în coordonare cu vicedirectorul medical al instituției medicale solicitante, va apela serviciul AVIASAN pentru organizarea consultației specializate ATI, neurologice sau neurochirurgicale, cu deplasarea consultantului la instituția medicală solicitantă.
- Consultantul AVIASAN va reevalua pe loc **Pacientul Critic Eligibil** și va completa **Formularul de raportare a pacientului în stare critică** (Anexa 1).
- Consultantul AVIASAN, după coordonarea acțiunilor cu Coordonatorul de transplant de nivel I (conform graficului de gardă al coordonatorilor, care este deținut de AVIASAN), în caz dacă se autorizează transferul pacientului critic eligibil, *de comun cu echipa specializată în menținerea pacientului în stare critică din cadrul instituției medicale de referință* va realiza transferul pacientului către instituția medicală de referință pentru continuarea tratamentului.
- Transferul propriu-zis va fi realizat conform procedurilor, actelor normative, utilizate de rutină la transportarea interspitalicească a pacienților prin intermediul serviciului AVIASAN.
- Scopul transferului pacientului este examinarea pacientului prin folosirea celor mai moderne metode de investigații clinice, paraclinice și instrumentale, care vor permite stabilirea exactă a diagnosticului precum și corecția tacticii de tratament. Transferul pacientului în stare critică se va efectua cu acordul rudelor acestuia, după coordonarea transferului cu instituția solicitantă și acceptul la transfer a instituției de referință.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie, Spitalul Clinic Municipal „Sfânta Treime”, Serviciul republican „AVIASAN”	Procedura operațională nr. 02/53
TITLU: Modalitatea de screening și evaluare primară a pacienților critici, cu un scor GCS≤5 în Spitalele Raionale de către consultații AVIASAN.	Consultații serviciului republican „AVIASAN”, specialitățile ATI, neurochirurgie, neurologie Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

b) Instituția medicală de referință

- Coordonatorul de transplant de nivelul 1 de gardă primește din partea dispecerului AVIASAN apelul cu informarea despre identificarea unui **Pacient Critic Eligibil**.
- Prin convorbire telefonică directă a Coordonatorului de transplant de nivelul 1 cu consultantul serviciului AVIASAN, care este asigurată de dispeceratul AVIASAN, se ia decizia privind transportarea și internarea Pacientului Clinic Eligibil în instituția medicală de referință cu scop de precizare/confirmare a diagnosticului și tratamentului specializat.
- Medicii coordonatori de transplant de nivelul I de la centrele de referință vor contacta medicii reanimatologi/coordonatorii de transplant din spitalele raionale pentru raportarea informației despre pacient (vârsta, diagnosticul, starea generală la moment, datele clinice, paraclinice, absența contraindicațiilor absolute, rezultatele serologice (după caz), prezența aparținătorilor.
- În cazul când există dorința familiei pentru explorări clinice și paraclinice într-un spital de nivel terțiar, pentru argumentarea și definitivarea diagnosticului, medicul coordonator de transplant de gardă de nivelul I va informa Agenția de Transplant. Scopul transferului pacientului este examinarea pacientului prin folosirea celor mai moderne metode de investigații clinice, paraclinice și instrumentale, care vor permite stabilirea exactă a diagnosticului precum și corecția tacticii de tratament.
- Transferul pacientului critic se va efectua cu acordul rudelor acestuia, după coordonarea transferului cu instituția solicitantă și acceptul la transfer a instituției de referință. În cazul refuzului rudelor pentru transfer, procedura de transfer nu se va efectua.
- La predarea pacientului, *echipa specializată în menținerea pacientului în stare critică* va transmite coordonatorului de transplant de nivelul 1 **Formularul de raportare a pacientului în stare critică completat**.
- Despre consultarea specialistului AVIASAN a unui Pacient Critic Eligibil în instituția medicală solicitantă, indiferent dacă s-a realizat sau nu transferul, Coordonatorul de transplant de nivelul I va informa Coordonatorul de transplant de nivelul II.
- Totodată, nu se exclude deplasarea la instituția solicitantă a medicului funcționalist cu echipamentul necesar pentru diagnosticarea „morții cerebrale” în cazul pacientului cu diagnosticul argumentat conform protocolului național care a adus la instalarea morții cerebrale. În acest caz odată cu deplasarea echipei specializate se va deplasa și medicul coordonator de gardă de nivelul I pentru discuția cu familia în aspectul acordului de donare de organe, iar situația dată va fi raportată coordonatorului de transplant de nivelul II pentru coordonarea cu centrele de referință.
- Acțiunile ulterioare, după caz, se vor efectua în corespundere cu Protocoalele naționale standardizate „Moarte cerebrală” și „Menținerea donatorului potențial în stare de moarte cerebrală”.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie, Spitalul Clinic Municipal „Sfânta Treime”, Serviciul republican „AVIASAN”	Procedura operațională nr. 02/53
TITLU: Modalitatea de screening și evaluare primară a pacienților critici, cu un scor GCS≤5 în Spitalele Raionale de către consultații AVIASAN.	Consultații serviciului republican „AVIASAN”, specialitățile ATI, neurochirurgie, neurologie Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

Serviciul republican „AVIASAN”

- Recepționează apelul privind consultația specialistului „AVIASAN”;
- Asigură linia telefonică de comunicare dintre părțile implicate;
- Asigură transportul medical asistat al pacientului;
- Verifică completarea formularelor/documentelor aferente asistării cazului.

Agenția de Transplant

- Oferă suport metodologic, consultativ, elaborează acte normative, conform necesităților;
- Duce evidența cazurilor.
- Coordonatorul de transplant de nivelul II va contacta serviciul republican „AVIASAN” pentru oferirea unității de transport specializat și condițiilor necesare pentru transportarea pacientului critic la centru de referință.
- Serviciul republican „AVIASAN” este obligat să organizeze unitatea de transport, condițiile necesare și echipa specializată în cel mai scurt timp, având în vedere riscul de destabilizare precoce și riscul de deces al pacienților critici de la instituțiile solicitante.

8. Definiții și prescurtări ale termenilor utilizați în procedură.

- +- **Pacient critic eligibil** – pacient în stare gravă de sănătate, inconștient, cu un scor GCS≤ 5 puncte, care îndeplinește criteriile prestabilite de includere și de excludere din procedura de screening primar și raportare.
- **Instituție medicală solicitantă** – instituția medico-sanitară raională, care a efectuat solicitarea consultării unui pacient critic de către un specialist ATI, neurolog sau neurochirurg prin intermediul serviciului AVIASAN.
- **Instituție medicală de referință** – instituția medico-sanitară spre care va fi, la necesitate, transferat pacientul critic eligibil.
- **Coordonator de transplant de nivelul I** – coordonatorul de transplant din cadrul instituției medicale de referință;
- **Coordonator de transplant de nivelul II** – coordonatorul de transplant din cadrul Agenției de Transplant.

8.1. Abrevieri ale termenilor:

Nr. Crt.	Abrevierea	Termenul abreviat
8.1.1.	PO	Procedură operațională
8.1.2.	E	Elaborare
8.1.3.	V	Verificare
8.1.4.	A	Aprobare
8.1.5.	Ap	Aplicare
8.1.6.	EN	Standard european
8.1.7.	ISO	Organizația internațională pentru standardizare
8.1.8.	RP	Responsabil de proces
8.1.9.	MS	Ministerul Sănătății
8.1.10.	CC	Consiliul Calității
8.1.11.	IMSP	Instituție medico-Sanitară Publică
8.1.12.	IMU	Institutul de Medicină Urgentă
8.1.14.	DCMU	Departamentul Clinic de Medicină Urgentă

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie, Spitalul Clinic Municipal „Sfânta Treime”, Serviciul republican „AVIASAN”	Procedura operațională nr. 02/53
TITLU: Modalitatea de screening și evaluare primară a pacienților critici, cu un scor GCS≤5 în Spitalele Raionale de către consultanții AVIASAN.	Consultanții serviciului republican „AVIASAN”, specialitățile ATI, neurochirurgie, neurologie Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

9. Responsabilități:

- Echipa managerială (Directorii, Vicedirectorii medicali);
- Șefii de Departamente, secții și servicii;
- Șeful Serviciului Republican „AVIASAN”.

Echipa managerială:

- stabilește metodele și căile de transfer a pacientului critic;
- asigură resursele necesare pentru asigurarea infrastructurii de comunicare și buna ei funcționare;
- comunica cu autoritățile pentru probleme privind cadrul legal și de reglementare;
- comunica cu personalul din subordine în probleme privind calitatea serviciilor prestate.

10. Anexe.

11. Cuprins:

Numărul componentei în cadrul procedurii operaționale	Denumirea componentei din cadrul procedurii operaționale	Pag
1	Coperta	1
2	Lista responsabilelor de elaborare	2
3	Lista persoanelor la care se difuzează ediția	2
4	Scopul procedurii	4
5	Domeniul de aplicare	4
6	Documente de referință	4
7	Descrierea procedurii	5
8	Definiții și abrevieri	7
9	Responsabilități	8
10	Anexe	8
11	Cuprins	8
12	Anexa 1. Diagrama-flux comunicarea internă - externă	9

Formularul de screening al Pacienților Critici Eligibili

Criterii de includere

- Comă cerebrală (GCS \leq 5 puncte), ventilat pulmonar artificial.
- Consultat anterior de echipa AVIASAN specializată
- Tratament etiopatogenetic eșuat
- Recomandare de „tratament simptomatic”, „tratament conservativ”
- Probabilitate înaltă de survenire a morții cerebrale (evaluarea clinică), dar cu imposibilitatea tehnică de a confirma diagnosticul de „Moarte cerebrală” conform prevederilor PCN.
- Acordul rudelor pentru transportare.

Criterii de excludere

- Refuzul rudelor sau reprezentantului legal pentru transfer
- Pacient în sepsis
- Septicemie virală
- Infecții sistemice necontrolate
- Afecțiuni oncologice extracerebrale
- Infecție HIV/SIDA
- Tuberculoză activă evolutivă
- Maladii neurologice sau boli neurologice degenerative
- Tratament cu hormoni hipofizari.
- Vârsta peste 75 de ani
- Intoxicații cu sedative

Dacă se constată prezența unui singur criteriu de excludere, atunci încadrarea pacientului în categoria „Pacient Critic Eligibil” nu este posibilă.

Comunicați Coordonatorului de transplant de nivelul I.